

ADATOK TÁNCZ MENYHÉRT ÉLETÉHEZ.

A Régi magyar könyvtár II. kötetében Bayer József öt pálos drámát ismertet, négy magyar és egy latin nyelvűt, a melyeket, mint az őket magukban foglaló gyűjtemény címe mutatja, Táncz Menyhért pálos szerzetes *írt le*. Maga Táncz az öt közül valószínűleg csak egyet, az utolsót, az öt közül a leggyöngébbet készítette, a többit egyszerűen másolta, ennyit kétségtelenül megállapított Bayer, Mócs Szaniszló Gyula kutatásai alapján.¹ Mócs Gyula azonban nem elégedett meg a szerzőség egyszerű bizonyításával, iparkodott összegyűjteni a Táncz Menyhéltre vonatkozó életrajzi adatokat, azonban mindössze annyit talált, hogy »R. fr. Melchior Táncz, Hungarus, 18 annorum, in Ordinem ingressus est: 1761 oct. 25.« és hogy theologiai tanulmányait Pécsen az 1766/67. tanévben végezte be. Mivel nevére a pálos iratokban nem akadt, azt a nézetét mondja ki, hogy talán nem maradt a rendben, vagy korán elhalt.²

Ezeket a töredékes adatokat a következőkkel pótolhatom illetőleg igazíthatom helyre.

Mikor II. József császár 1786. febr. 7-én kelt rendeletével a pálos rendet eltörölte, a helytartótanács összeíratta a pálos rend vagyonát és kimerítő jelentést állított össze a rendtagokról. A pesti kolostorra vonatkozó adatokból³ kitűnik, hogy Táncz Menyhért 1743 márcz. 20. és okt. 25. között született, mert még ekkor, 1786. márcz. 20-án, mikor a jelentést összeállították, csak 44 évesnek mondják, 1761-ben okt. 25-én pedig a Mócs Gyulától idézett »Liber vitae et mortis« című könyv már 18 évet betöltöttnek állítja, azaz születésének a főtebb megadott két határnap közé kell esnie. Született Pápán, a mint már Bakonyvári Ildefonz is megemlíti »A pápai kath. gymnasium története a pálosok idejében« című értekezésében.⁴ Theologiai tanulmányait Pécsen végezte.

¹ Kézirati pálos iskola drámák az Akadémia könyvtárában, Budapest, 1894.

² U. o. 8. lap.

³ Országos Levéltár. Helyt. Tan. E. V. 1, Orczy László báró, eltörölt királyi biztos jelentéséhez (kelt 1786 jun. 23.) 13. mell. A hol más forrás nincs idézve, ez az akta szolgáltatotta az adatokat.

⁴ 86. lap.

hette, de a vizsgálatokat Esztergomban tette le. A generalis rendeletére milyen kolostorokban fordult meg, nem tudni, de pápai tanárságának emlékét maga őrizte meg, és ez igen fontos volt színműírói fejlődésére. A pálos iskolákban nagy szeretettel játsztak el a tanulókkal iskolai drámákat és ezért azokban a kolostorokban, melyekkel iskola állott kapcsolatban, rendszeren sok külföldi iskolai drámát gyűjtöttek össze a könyvtár számára. Így Pápán is, a hol a többek között a következő színműveket forgathatták a rendtagok: egy francia gyűjteményt a *Theatrum mundi Gallici-t* (Páris, 1558) és egy csomó olasz munkát, *Tragoedia Italica Julius Colonne-tól* (Róma, 1763), *Reffeus-tól* (Róma, 1764), *Dentius-tól* (Drezda, 1718), *Gilly-től* (Venezia, 1704), *Comoedia Italica Crespontis*, a II—IV. kötet (Venezia, 1758), *Praespiustól* (Firenze, 1728) és *Stanchiustól* (Róma, 1668).¹ E munkák talán utbaigazítást nyújtanak valamelyik pápai pálos dráma forrását illetően!

Bármerre fordult is meg Táncz negyedszázadra terjedő szerzetesi pályája alatt, mindég csak tiszta magyar vidéken tartózkodhatott, mert még 1786-ban sem tudott a magyaron kívül egyéb nyelvet. Azonban megtanult faragni, és nagy kézügyességre tett szert, apró tárgyakat állított össze, sőt még csinos asztalkákat is tudott készíteni.² Nem volt egészséges ember, tüdője meg volt támadva, nem is élhette sokkal túl a rend eltörlését, bár erre vonatkozólag nincs adatunk.

Szerzetesi életének utolsó részét a pesti kolostorban töltötte. Úgy látszik, megkedvelték a rendben, mert Gindl Gáspár, a magyar provincialis, maga mellé vette titkárnak s ebben a hivatalában megmaradt a rend főlösztatásáig. Abból a szeretetből, melylyel az egész magyar tartomány a provinciális iránt viseltetett, jutott mindenesetre egy-egy sugár a titkárnak is. Ő maga nagyon jól érezte magát Pesten, szobáját iparkodott kellemesen, kedvesen berendezni, a maga faragta asztalon kívül, mely szintén ott állott a cellában, a falakra kisebb-nagyobb festményeket akasztott, kirakta könyveit — nem volt sok, mindössze husz darab — de szorgalmasan használta a kolostor könyvtárát is. A színműírásnak, úgy látszik végleg búcsút mondott. A kölcsönvett könyvei között dráma egy sincs. költői munka is csak egy (*Collectio Pisarenensis Poetarum*) és minden buzgalmát a tudományoknak szentelte. Különösen földrajzot (Belius, *Geographica Hungarica*, *Celebres orbis Urbes*) és világi és egyházi történelmet tanult (olvasta Liviust, Heidensteinustól, *Historia belli Moscovitici-t*, *Fleuri-től*, *Historia Ecclesiastici-t*, *Platinától De vitis Pontificum-ot*).³

Annyira megkedvelte Pestet, a tős-gyökeres dunántuli fiú

¹ A pápai kolostor eltörléséről írt (kelet nélküli) jelentése Eördögh Pál, *kir. biztosnak*. 10. mell. Orsz. Levéltár, H. T. II. 2.

² 15. mell. Orczy jelentéséhez, i. h.

³ U. o.

meglett korában annyira hozzászokott a nagyvároshoz, hogy nem is akart tőle megválni, mikor a királyi biztos előtt ki kellett nyilvánítani szándékát, hol akarja tölteni az eltörlés után életét, azt felelte: Pesten.

Az eltörlő rendelet értelmében 1786. aug. 20-áig Pesten maradt a kolostorban, élt a naponként kijáró 40 kr-nyi fizetéséből, a mit a tanács rendeletére a pesti administratió utalványozott minden pálosnak. Aug. 20-án el kellett hagynia a kolostort, előbb 190 frt majd 1787. jun.-tól kezdve 300 frt nyugdíjjal — de hogy hol élt, s mi volt életének további folyása, arról már az eltörlés iratai nem adnak fölvilágosítást.

CSÁSZÁR ELEMÉR.

